

יכול או לא יכול?

פסוקי הסיום של ספר שמות מתארים את אחד מרגעי השיא של משה ועם ישראל. לאחר סיום התהליך הארוך של בניית המשכן מגיע הרגע של השלמת המלאכה והשראת השכינה. ישנה השוואה ידועה בין תיאור זה לבין התיאור במעמד הר סיני. בשניהם מתואר הענן האש וכבוד ה'. בשניהם משה רבינו זוכה להתגלות ישירה של הקב"ה. בשניהם הקב"ה קורא למשה- בסיני כתוב שה' קורא לו מתוך הענן ובמשכן הקריאה מתבצעת בתחילת ספר ויקרא ("ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר"). אולם ישנו פרט אחד שמעורר קושי בתיאור של המשכן. התורה מדגישה ש"לא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן". השאלה הנשאלת היא מדוע? לדעת הרשב"ם הענן שכן על כל המשכן וכך אשר הוא צומצם לשטח שמעל הארון התאפשרה כניסת משה לאוהל. לדעת הרמב"ן משה לא יכול להיכנס מפני שעדיין לא זכה לקריאתו של ה'. בין אם נלך לשיטת הרמב"ן ובין אם נלך לשיטת הרשב"ם יש מקום להקשות מדוע בעייה זו אינה מתעוררת במעמד הר סיני. מדוע שם לא מודגשת העובדה שמשה לא יכול לבוא לפני הקריאה, ומדוע שם אפשר להסתדר בלי צמצום הענן? דומה שיש מקום להסביר עניין זה בגלל השינוי שחל בעקבות חטא העגל. ידועה המחלוקת האם ציווי על המשכן הינו תוצאה של חטא העגל או ציווי שקדם לחטא העגל. בין כך ובין כך ברור שהביצוע של הקמת המשכן היה לאחר חטא העגל. **ייתכן לומר שעניין זה הינו לקח מחטא העגל.** בשני התיאורים של מעמד הר סיני, גם בפרק י' וגם בפרק כד', מודגש שה' מתגלה למשה. במעמד זה היה ברור שה' מתגלה למשה כנציגם של עם ישראל ולכן מודגש שהדיבור היה אל משה. אולם בחטא העגל התברר שנוצר נתק בין העם לבין ה'. התברר שלמרות שה' דיבר עם משה, בני ישראל אולי הרגישו מחוץ לעניין. כדי לתקן עניין זה מודגש שהענן משמש ככלי תקשורת עם עם ישראל ולא רק עם משה. משום כך מפרטת התורה במקום זה את העניין שמופיע בהרחבה בספר מדבר. **הענן משמש כאות וסימן בין ה' לעם ישראל.** מכיון שענן זה הינו הסימן שבין ה' לעם ישראל, מדגישה התורה שעקב נוכחות הענן על המשכן, לא יכול משה לבוא אל אוהל מועד. כביכול אומרת התורה, **מרגע זה הענן איננו הסימן של משה בלבד** אלא הוא משמש כאמצעי תקשורת בין ה' לישראל. ייתכן שאחד השינויים שחלו בעקבות חטא העגל הוא הצורך ליצור **קשר ישיר בין עם ישראל לבין הקב"ה.** בפרשת כי-תשא מדגישה התורה את הזמנות של ה' כלפי משה. זמירות זו הינה נקודת מפתח שמשרתת גם את עם ישראל, שכן בכל עת שמתעוררת בעייה ניתן לברר את פתרונה על ידי פנייה לה'. אולם זמירות יתר זו של משה הינה גם בעוכריו של עם ישראל. בעקבות הקשר המיוחד עם משה ייתכן שנוצרה חוסר מחוייבות של עם ישראל. לפיכך עם סיום תהליך המשכן, **מדגישה התורה שמשכן זה אינו רק מקום לתקשורת עם משה, אלא מקום של תקשורת עם בני ישראל.** עקב כך אומרת לנו התורה שהקב"ה מתקשר עם עם ישראל ולכן משה אינו יכול להפריע לאינטימיות של הקשר הישיר בין העם לבין משה. לכן אומרת התורה שעל מנת ש יוכל משה להיכנס ולדבר עם ה', עליו לקבל רשות מפורשת מה'. בהסתכלות כללית על ספר שמות ניתן לראות כאן תהליך חשוב מראשית הספר ועד סופו. ספר שמות מתחיל עם רגע דרמטי שבו עם ישראל זועק לה' ומחפש קשר עם הקב"ה. התורה מתארת בפרשת שמות את המעבר בין ניתוק מוחלט מהקב"ה למצב של ידיעת אלוקים ("וידע אלוקים"). בסוף ספר שמות מתארת התורה את הנוסחה לתקשורת קבועה בין העם לבין ה'. לאורך תקופת המדבר ה' מתקשר עם עם ישראל באופן קבוע באמצעות הענן. תקשורת קבועה זו נוסכת ביטחון בקרב עם ישראל ומאפשרת לעם להרגיש קרבת ה' תמידית. מצב זה יוצר אמירה לדורות. עם ישראל אינו יכול להסתמך על הקשר המיוחד של ה' עם יחידים שהם גדולי ישראל, **אלא כל אדם אמור למצוא את הדרך למצוא את ה' בחייו.** שומה על כל אדם לחפש את ה' בחייו ולא להשאיר את החיפוש לקשר עם ה' לגדולים ממנו. המשכן אמנם משמש כמקום של תקשורת בין ה' למשה, **אולם הוא משמש גם כמקום של קשר ישיר בין העם לבין ה'.**

שבת שלום

הרב יוני ברלין, מנהל בית הספר